

Yeni kitablar

MİSKİN ABDAL OCAĞININ LAYİQLİ DAVAMÇISI

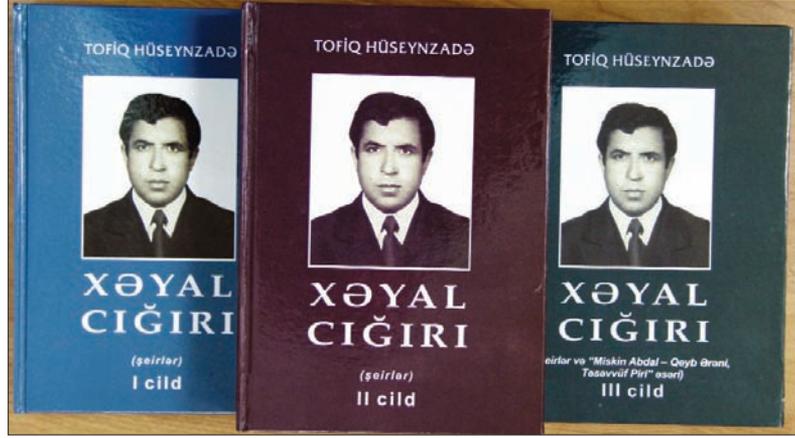
Oğuz yurdu - Göyçə mahalının Zərgərli (Sarıyaqub) kəndindən olan Hüseyn Məhəmməd oğlu tarixdə Miskin Abdal (1430-1535) kimi tanınmış böyük şəxsiyyətin Ocağında - onun yeganə oğlu Şadmanın nəslində 500 il sonra, XX əsrdə yaşayıb-yaratmış şair, jurnalist, publisist, tədqiqatçı folklorşünas Tofiq Məhəmməd oğlu Hüseynzadənin zəngin ədəbi irsi toplanılaraq 3 cildlik "Xəyal cığırı" kitabı şəklində nəşr olunmuşdur.

Miskin Abdal nəslinin nümayəndəsi Tofiq Hüseynzadə də bu böyük ocağın davamçısı kimi sözlə, sənətlə yaşamışdır. O, irsi olaraq ulu babası Miskin Abdaldan ötürülən övliyalıq, sufilik, pirlilik, şairlik informasiyasının daşıyıcısı, həm də yaşadığı Göyçə ədəbi mühitinin zəngin ruhi aləminin fəal nümayəndəsi olmuşdur.

Bu kitab, Tofiq Hüseynzadənin sağlığında 2005-ci ilin may ayında nəşr olunmuş "Səfəvilərin böyük övliyası - Miskin Abdal", vəfatından sonra isə 2017-ci ilin sentyabr ayında işıq üzü görmüş "Aşıq dəyişmələrinin poetikası" adlı monoqrafiyası 3 kitabdan ibarət olmuşdur.

Tofiq Hüseynzadə 1946-cı il də Qərbi Azərbaycanın Göyçə mahalının Basarkeçər rayonunun Sarıyaqub kəndində doğulmuşdur. Hələ orta məktəbdə oxuduğu illərdə parlaq zəkası, fitri istedadı ilə həmyaşıdlarından seçilmişdir. O, ədəbi yaradıcılığa məqalə və şeirlər yazmaqla başlamışdır. Hələ Sarıyaqub kənd orta məktəbində oxuduğu illərdə sinif və məktəb divar qəzetlərinin buraxılmasında, məqalələrin yazılmasında yaxından iştirak etmiş, həmin illərdə Basarkeçər rayonunda nəşr olunan "Bolluq uğrunda" qəzetində məqalələrlə çıxış etmişdir. 1966-1971-ci illərdə Azərbaycan Dövlət Pedaqoji İnstitutunda ali təhsil almış, Qazax rayonunun Barxudarlı kənd məktəbində müəllim işləmişdir.

Tələbəlik illərində "Ədəbiyyat və incəsənət", "Gənc müəllim", "Qalibiyyət bayrağı", "Sosialist Sumqayıt" və s. mətbuat orqanlarında çoxsaylı şeir və məqalələrlə, publisistik yazılarla çıxış etmişdir. Nəşr olunmuş şeirləri,

əsasən "Tofiq Hüseynzadə", "Tofiq Hüseynov", "Tofiq Məmmədoğlu", "Tofiq Məhəmmədoğlu" imzaları ilə dərc olunmuş, əlyazma şeirlərində isə bəzi hallarda "Tofiq Qəmli" və ya sadəcə "Qəmli" təxəllüslərindən istifadə etmişdir. Onun şeirləri, 1985-ci ildə Qərbi Azərbaycanda nəşr olunmuş "Ədəbi Ermənistan-83" almanaxında, "Sovet Ermənistanı" və "Vardenis" rayon qəzetlərində, Azərbaycan mətbuatında, o cümlədən "Kirpi" jurnalında dərc olunmuşdur. 1991-ci ildə Azərbaycan müstəqillik əldə etdikdən sonra isə Bakı şəhərində nəşr olunan qəzet, jurnal və kitablarda, həmçinin müəllifi olduğu "Səfəvilərin böyük övliyası - Miskin Abdal" kitabında şeirləri dərc olunmuş, lakin "Xəyal cığırı" külliyyatı ilk dəfə nəşr edilmişdir.

T.Hüseynzadə 1970-ci ildən müəllimlik fəaliyyətinə başlamış, 1979-cu ilin noyabr ayından Qərbi Azərbaycanın Basarkeçər (Vardenis) rayon qəzetində ("Vardenis") əvvəlcə ədəbi işçi, 1986-cı ilin noyabr ayından isə kənd təsərrüfatı şöbəsinin müdiri vəzifələrində çalışmış, 1987-ci ildən SSRİ Jurnalistlər İttifaqının üzvlüyünə qəbul edilmişdir.

Ermənistanın Azərbaycana qarşı ərazi iddiaları və deportasiya siyasəti nəticəsində Tofiq Hüseynzadə 1988-ci ilin dekabr ayında Azərbaycana köçmüş, Bakı şəhərində orta məktəbdə müəllim işləmiş, eyni zamanda jurnalist kimi fəaliyyət göstərmiş və elmi araşdırmalarını davam etdirmişdir. T.Hüseynzadə "Azərbaycan", "Xalq qəzeti", "Respublika", "Azərbaycan müəllimi", "Ulu Göyçə", "Palitra", "Paritet", "Ədalət", "Ekspress", "Günaydın", "Qalibiyyət bayrağı"

və digər qəzetlərdə, habelə "Dirçəliş" və sair jurnallarda da ictimai-siyasi mövzularda çoxsaylı şeirlər və məqalələrlə, dövlət radio və televiziyasında folklorşünaslıqla bağlı, xüsusilə ulu babası Miskin Abdalla bağlı təşkil olunan verilişlərdə çıxışlar etmişdir. Onun tədqiqatçı kimi araşdırma istiqamətlərindən biri də II Dünya müharibəsində misilsiz rəşadət göstərmiş Sovet İttifaqı Qəhrəmanı Mehdi Hüseynzadə - "Mixaylo"nun silahdaşı olmuş Qərbi Azərbaycanın Zəngibasar (Masis rayonu) bölgəsindən olan, Miskin Abdalın portretinin müəllifi, əməkdar rəssam Cabbar Quliyevin Mehdi Hüseynzadənin saysız-hesabsız və əfsanəvi qəhrəmanlıqları ilə bağlı, həmin vaxtadək ictimaiyyətə məlum olmayan xatirələrini aşkara çıxarmışdır.

Bunlardan əlavə, Milli Elmlər Akademiyasının Folklor İnstitutunda Göyçə folklorunun toplanılması və sair tarixi mövzuların araşdırılması istiqamətində ciddi elmi-tədqiqat işləri aparmış, müxtəlif səpkili məqalələri və şeirləri ilə Azərbaycan mətbuatında yaxşı tanınmışdır.

1988-2006-cı illər Tofiq Hüseynzadə ulu babası Miskin Abdalın el ağsaqqalları və aşıqların yaddaşlarında qalan "Miskin Abdal və Şah İsmayıl", "Miskin Abdal və Sənubər", "Yetim Hüseyn" və Şeyx Heydər övladlarının həyatına həsr etdiyi "Aslan şah və İbrahim" şifahi dastanlarını toplayıb dərc etdirmiş, bununla da folklorşünaslığımıza və yazılı ədəbiyyatımıza çox qiymətli töhfələrini vermişdir. Bu mənəvi dəyərlər Milli Elmlər Akademiyasının Folklor İnstitutunun nəşr etdiyi folklor "antologiyası"nda, Nizami adına Ədə-

biyyat İnstitutunun "Miskin Abdal", "Səfəvilərin böyük övliyası - Miskin Abdal" kitablarında dərc olunmuşdur.

2003-cü ildən Milli Elmlər Akademiyasının Folklor İnstitutunun dissertantı olaraq, Tofiq Hüseynzadə həmin dövrə qədər ümumiyyətlə tədqiq olunmamış, ədəbiyyatşünaslığımız üçün çox ciddi problematik mövzunun ağır yükünü öz çiyinlərinə götürərək, "Aşıq dəyişmələrinin poetikası" mövzusunda dissertasiya işini yazmağa başlamışdır.

Tofiq Hüseynzadənin vaxtsız vəfatından sonra mərhumun "Aşıq dəyişmələrinin poetikası" mövzusunda dissertasiya işi "Gənclik" nəşriyyatı tərəfindən monoqrafiya kimi nəşr olunmuşdur. Onun üç cildlik "Xəyal cığırı" kitabına daxil edilmiş şeirləri Azərbaycan ədəbi dilinin bütün inceliklərini, ülviliyyətini özündə əks etdirməklə yanaşı, ən əsası, bədii, fəlsəfi ideya məzmunu ilə çox fərqli nəzm nümunələri kimi dəyərlidir. Şeirlərinin yüksək ümumbəşəri ideallara - mənəvi, ədəbi, əxlaqi, həmçinin vətənpərvərlik, milli, dini dəyərlərə tabe olmaqla vahid süjet xəttinə - vahid ideya məzmununa malikdir.

Tofiq Hüseynzadənin şeir yaradıcılığı forma baxımından da zəngin və rəngarəngdir. O, Azərbaycan ədəbiyyatına xarakterik şeirin müvafiq növ və ölçülərinə - qoşma, gəraylı, tənən, məsnəvi, həmçinin, sərbəst şeir, poema formalarına üstünlük vermiş, habelə, təmsil, bayatı, rübai və qəzəl, mədhiyyə, mərsiyə janrlarında da gözəl, nadir nümunələr yaratmışdır.

Tofiq Hüseynzadənin zəngin irsi qədərbilən xalqımızın rəğbəti ilə qarşılınmış və sevilməkdədir. Milli-mənəvi xəzinəmizi zənginləşdirən bu əsərlər onu yaradan istedadlı şairin parlaq obrazını həmişə ürəklərdə yaşadacaqdır.

Məhəmməd peyğəmbərin "elmin qapısı" adlandırdığı İmam Əlinin məşhur bir kəlamı vardır: "Kim vəfatından sonra da yaşamaq istəyirsə, özündən sonra bir əsər qoyub getsin". Tofiq Hüseynzadə, məhz özündən sonra irs yaratmışdır.

Qədir ASLAN,
Əməkdar jurnalist.